

Ang. "DØDENS DRABANTER"av Peter Neumann

(Steensballe)

Etter å ha lest ovennevnte bok, og etter å ha sett de anmeldelser dags- og ukepressen har gitt den, har jeg funnet å måtte foreta en mere nøyaktig og kritisk gjennomgåelse av denne "litterære prestasjon".

Jeg er kommet til følgende begrunnede konklusjon:

1. Navnet Peter Neumann er ikke bare et pseudonym, som forlaget allerede vet, men forfatteren kan ikke være tysk i det hele tatt. (Løsningen på spørsmålet om hvem forfatteren er, finnes sannsynligvis i den artikkel Per Wollebæk skrev i Dagbladet juni 1958, nemlig den franske offiseren som "fant" bokens manus i en krigsfangeleir etter krigen.
2. Han har ikke deltatt i Hitlerjugend eller noen annen tysk nasjonalsosialistisk organisasjon, skole eller høyskole.
3. Han har ikke kjennskap til foreningen "Lebensborn e.V."s virke og forutsetninger.
4. Han har ikke tjenestegjort i noen tysk militær enhet, og
5. har heller ikke deltatt i felttoget i Russland eller vært på de i boken nevnte russiske steder.

Grunnlaget for denne konklusjon er å finne på nesten hver side i boken i form av feilaktige data, sitater, opplysninger (kontrollerbare), mangelfullt kjennskap til tysk språk og militær terminologi, avslørende utelatelser m.m.

Som grunnlag for min viten om disse ting kan jeg nevne bl.a. en nøyaktig ført dagbok av en norsk frivillig i divisjon Wiking, konfrontasjon med norske frivillige fra Regiment Nordland, kontroll av disse gjennom bøkene "Waffen-SS im Einsatz" av Generaloberst Hausser og "Die Freiwilligen - Idee und Opfergang" av general Felix Steiner, div. Wikings første sjef. Videre opplysninger fra det tyske bladet "Der Freiwillige - Wikingruf", boken "Hitlerjugend" av Reinhold Sauter. Dessuten kartverk og militære skisser, undervisningsmaterieell fra SS-Junkerschule Tölz.

Nedenfor følger en fyldig samling eksempler på bokens uefterretteligheter, tilstrekkelig til å fastslå at den ikke er det den gir seg ut for, nemlig en dagbok av en tidligere Hitlerjunge, senere offiser i Waffen-SS.

Dermed skulle det være klart at enhver politisk, militær eller historisk slutning med denne boken som grunnlag må bli uten verdi. Det eneste interessante måtte være forfatterens motiv.

Forfatteren åpner sin beretning med å beskrive en "edsavleggelse" hvor nye medlemmer av Hitlerjugend skal opptas. Møtet blir angivelig ledet av Reichsminister Baldur v. Schirach. Jeg skal ikke kommentere den "talen" v. Schirach blir lagt i munnen. Formodentlig har han aldri holdt den.

Det fantes ikke edsavleggelse i HJ, men derimot et løfte (noe i likhet med speiderløftet) som lød slik:

Ich gelobe dem Führer Adolf Hitler
treu und selbstlos in der Hitlerjugend zu dienen.

Ich gelobe mich allzeit einzusetzen für die Einigkeit und Kameradschaft der deutschen Jugend.

Ich gelobe Gehorsam dem Reichsjugendführer und allen Führern der Hitlerjugend.

Ich gelobe bei unserer heiligen Fahne, dass ich
immer versuchen will ihrer würdig zu sein
so wahr mir Gott helfe.

Teksten i boken er fri diktning. .

Det er også uefterrettelig når forfatteren skildrer HJ-dolken, hvor det angivelig sto: "Treue bis zum Tode" på skaftet. En- hver som har sett disse dolker vet at det sto: "Blut und Boden" ikke på skaftet, men på klingene.

I tillegg til boken fortelles om organisasjonsform og -betegnelser i Hitlerjugend. Her er en del feil. Like under Reichsjugendführung kom i virkeligheten

Gebiet, derefter
Bann, og derefter

HJ:

Stamm
Gefolgschaft
Schar
Kameradschaft (10 gutter)

Jungvolk:

Jungstamm
Fähnlein
Jungzug
Jungenschaft (10 gutter)

Efter en del små unøyaktigheter uten særlig interesse, kommer på side 21 en skildring av "nazistiske regneoppgaver". Det er bare den feil ved dem at de ikke sto i noen tysk lærebok, men utelukkende skyldtes folkevittigheten. (Ordet "Sturmkampf-flieger" er tøv, ment er vel "Sturzkampf-flieger", på norsk stupbombeflyver.)

På side 29 forteller han hvordan en angivelig SS-Unterscharführer fra Leibstandarte Adolf Hitler efter å ha myrdet en mengde jødebarn blir forfremmet til Hauptscharführer og en måned senere til Untersturmführer. I virkeligheten ville det ha vært umulig å avansere så fort i Waffen-SS i fredstid. Gode soldater brukte fra 5 til 8 år på å stige til Hauptscharführer. Untersturmführer (løytnant) kunne ingen bli i fredstid uten krigsskole (SS-Junkerschule).

Forfatteren opererer flere steder med sangtekster. Sangen "Et snes patroner i kryss over brystet" finnes merkelig nok ikke i Liederbuch der HJ eller i SS-Liederbuch. Se ellers senere.

Forfatterens kommando-ord er et kapitel for seg. Her skal jeg bare nevne ett: "Parademarsch-marsch!" Kommandoen for "hane-marsj" het bare "Achtung!" med spesiell betoning. "Fremad marsj" heter ikke "Los!" men "Im Gleichschritt - marsch!" Parademarsj var aldri lenger enn 20-25 skritt før og etter den som skulle hilses.

Kapitel 4, Napola. Forfatteren vet øyensynlig ikke hva Napola var. I virkeligheten var det skoler for særlig begavede. Oppholdet måtte betales. Kan ellers sammenlignes med Bidsvold Landsgymnas, bare med et visst politisk tilsnitt. Skolene ga ingen løfter om stillinger i parti eller stat. "Holstein Reichsnationale Politische Schule" eksisterte ikke. I Plön var det bare en "Adolf Hitler-Schule". Navnet er galt også av den grunn at Napola var en forkortelse for Nationalpolitische Erziehungsanstalt.

Kapitel 5, Vogelsang, byr på interessante ting. Navnet Talps-Urft viser at forfatteren neppe kan være tysk, da det er en total misforståelse av navnet Urft-Talsp. (Talsperre = demning).

Kirkegården er et artig poeng, men har intet med virkeligheten å gjøre.

Skildringen av kamptreningen er grepet fullstendig ut av luften. Riktignok var det idrett og hva man kan kalle "verneidrett" på Ordensburg, men det ble ikke lagt noen hovedvekt på det. "Dyrekamper" er ren vis-vas. Tidligere Ordensburg-elevér jeg har talt med har aldri hørt maken til skrøner.

Avsnittet om Reinhard Heydrich er også svært fantasifullt. Hva han var "riksleder" for fremgår ikke; i virkeligheten var han politigeneral og hadde intet med Ordensburg å gjøre. Forfatteren utstyrer ham med en fantasiuniform med langt sverd og sølvdusk. Han har vel ikke kunnet tyde noen dårlige bilder han har sett av Heydrich. Han har heller ikke forstått at man ikke kan ta et tilfeldig utvalg av sangtitler, sette dem under hverandre og la det hele gå for å være sangen "Treue und Treue" (s. 65-66). Hvis han sikter til SS-Treuelied, så var dens tittel og tekst en helt annen.

Kapitel 6, Sonthofen. Innledningsvis og i en fotnote fortelles at tyske luftbårne tropper (i fotnoten SS) kjemper siden 26. august mot polske fallskjermtropper (!) i Gleiwitz. Det er feilaktig. I grenseepisodene før krigsutbruddet deltok ikke tyske tropper, men grensepoliti. Polakkene hadde ingen fallskjermtropper.

Hverken i HJ, Napola eller Ordensburg var det, som forfatteren påstår, SS-offiserer som ledere. Det var HJ-førere, partifunksjonærer eller faglærere.

På s. 70 skriver forfatteren om 15 tonns Benz panservogner. Et ukjent merke blant pansersoldater. NSKK hadde ingen ting med Ordensburg å gjøre. Det ble heller ikke gitt slik undervisning som beskrevet der. Skildringen av "grøftegravingen" på sidene 70-71 er grotesk diktning. Likeledes den "medisinske" undervisningen.

Merkelig nok kjenner ikke forfatteren den riktige tekst til Horst-Wessel-sangen (s. 74). Den var jo offisiell nasjonal-sang ved siden av Deutschlandlied.

Ad "Lebensborn e.V."

Lebensborn e.V. ble stiftet av Himmler i 1935, ikke av Hitler etter Darrés og Rosenbergs anvisninger. Begrunnelsen var:

Som følge av den voldsomme blodtapping verdenskrigen hadde påført det tyske folk, og som følge av det synkende fødsels-overskudd og stigende antall kriminelle aborter (anslagsvis 400 000 pr. år), så Himmler det som en viktig oppgave å oppmuntre til barnerikdom ut fra det syn at store, friske ungdomskull var nasjonens viktigste kapital.

De kriminelle aborter var særlig foruroligende og straffeopfølgning hjalp ikke. Man måtte forebygge. Det kunne bare gjøres ved

1. å oppmuntre til og muliggjøre tidlige ekteskap,
2. å hjelpe ugifte friske vordende mødre slik at de fødte sine barn i stedet for å foreta svangerskapsavbrytelser med derav følgende farer for mødre og folk.

Løsningen var å starte en forening som skulle opprette fødselsstiftelser. På disse stiftelser (mot slutten av krigen var det 18 av dem) kunne alle Lebensborn-medlemmers hustruer søke om å føde sine barn, likeledes alle kvinner som oppfylte moralske og helsemessige betingelser for å være gode mødre.

I en tale i 1938 om foreningen Lebensborn nevnte Himmler som eksempel et studentpar som ikke kunne gifte seg grunnet økonomiske vansker, men som ventet et barn. Han ville hjelpe et slikt par ved å gi dem mulighet til ekteskap og fullføring av studier. Altså en utpreget positiv løsning.

Forutsetningen var alltid at barnet tilhørte foreldrene og ble tatt hånd om av dem eller iallfall av moren. Skulle særlige grunner hindre moren i å gi sitt barn et godt hjem, kunne hun søke om fadderskap og eventuelt adopsjon (privat). Retningslinjene var at familien var det eneste akseptable miljø for et barns vekst og utvikling; ikke i noe tilfelle kunne stat eller institusjoner erstatte den.

Hjemmene var tidsmessig utstyrt med fødselsklinikker med dyktige leger og pleiersker. For at ugifte skulle få følelsen av å være akseptert som likeverdige kvinner og mennesker, ble alle titulert "Frau" og fornavn, gifteringer ble lagt vekk, alle var like. Diskresjon var en forutsetning.

Oppholdet var ikke gratis, men friplasser eller priser ble beregnet etter behovsprøving.

Penger ble skaffet tilveie ved at alle medlemmer av Allgemeine SS og alle offiserer i Waffen-SS var obligatoriske medlemmer. Kontingenten varierte etter inntekt. For de sistnevnte ble den trukket i lønnen (fra 0,50 til 1,- RM månedlig). Dessuten hadde Lebensborn en god del ikke-SS-folk som medlemmer. Staten betalte ikke noe.

Lebensborn var av rent caritativ karakter. Det var imidlertid ingen kjent organisasjon. Naturlig nok gikk den, av hensyn til de mange ugifte mødre, sylike i dørene, og var derfor fritt vilt for de allierte etter krigen. Den ble anklaget ved Nürnberg-domstolen for å ha vært et slags SS-bordell (slik som forfatteren skildrer den), men ble blankt frikjent, noe som merkelig nok ikke forhindrer at historien om SS-barneavlsinstitutter eller SS-mennenes "permisjonshustruer" ustanselig blir frisket opp i dertil egnet presse.

Himmler satte seg selv utenfor all moral i mange henseender, men i sannhetens navn må det sies at med foreningen "Lebensborn e.V." gjorde han intet galt. Tvertimot. "Peter Neumanns" lille eventyr i forbindelse med Lebensborn er fri diktning. Schmallen- og Lebensbornheim fantes ikke, ikke engang navnet Schmallen finnes på kartene i Andrés store atlas eller i Grosser IRO Weltatlas, Volksausgabe.

Hele historien er i strid med de linjer Lebensborn fulgte. De var livsbejaende, ekteskaps- og familievennlige. Forøvrig henvises til

1. Bundesarchiv der HIAG, Akten "Lebensborn", L1 og L2.
2. "Die Feier", Schrift für Lebensführung und Fei ergestaltung in der SS.
3. "Lebensborn", Aufgaben und Ziele des Lebensborn.

Forfatteren går så over til å skildre sin tid som soldat i Waffen-SS og begynner med å fortelle om SS-Junkerschule Tölz. Her gjør han allerede i begynnelsen viktige feil som tyder på manglende kjennskap til stoffet.

For det første kunne ingen begynne sin militære løpebane med å spasere rett inn på en krigsskole, gå der den foreskrevne tid og derpå bli uteksaminert som Fähnrich (titelen Fähnrich var fra Wehrmacht, den tilsvarende tittel i Waffen-SS var SS-Ober-Junker). Krigsskolen forutsatte fullført verneplikt, tjenestetid som underbefal og særlige anlegg som offiser. Napola, Ordensburg, sivile eller halvsivile skoler hadde ingen gyldighet her og ga ingen preferanse til krigsskolen. I krig var det forholdet som frontsoldat som teller.

Høyere utdanning var ingen forutsetning, selv om den kunne være eleven til nytte på skolen.

Forfatterens beskrivelse av stedet er tydeligvis hentet fra

et prospektkort. Det er nok riktig at skolen hadde en våpenhuslignende portal med to tårn, men portalen var arkitektonisk føyet inn i skolebygningen, som var to-etasjers og bygget i en stor firkant med en plen i midten. På plenen sto høyst ordinære løv- og bartrær.

Videre lar han junkerne opptre i svarte uniformer. I virkeligheten var de feltgrå som i Wehrmacht.

Undervisning og øvelser på SS-Junkerschule Tölz var basert på et nøye samsvar mellom teoretisk og praktisk undervisning og meget uortodoks. Den var på mange måter en militær eksperimentsskole. Øvelser bestående av drill i likhet med bokens "reis opp!" og "ligg ned!", timelang geværekseksis eller parademarsjer forekom ikke, slik forfatteren tror.

Eiendommelig nok vet han ikke at "Presenter gevær!" på tysk het: "Achtung! Präsentiert das --- Gewehr!" og ble utført i 2 takter (som det tidligere norske). Heller ikke hilste Waffen-SS med hånden til luen, men med oppstrakt hånd.

På s. 93 forteller forfatteren at Schutzstaffel ble stiftet i 1926. Han burde vite at SS ble stiftet i 1923. Leibstandarte Adolf Hitler (LAH) ble dannet i 1933, ikke i 1926.

Forøvrig betyr Waffen-SS kort og godt væpnet SS, og er ikke forkortet av "Waffengrenadiere", den betegnelsen fantes ikke.

Allgemeine SS ble kalt slik da SS-Verfügungstruppe ble opprettet i 1935 - og var det opprinnelige politiske SS. Altså det motsatte av hva Neumann sier. SS-Verfügungstruppe (Waffen-SS) ble opprettet innenfor rammen av den nye forsvarsplan som ble satt ut i livet da Versailles-traktaten ble oppsagt, og skulle tjene som eksperiment-enheter for felttropper. De var faktisk en egen del av Wehrmacht.

På s. 93 gjengir forfatteren en samtale med en Unterscharführer, hvor N. angivelig sier: "Entschuldigen Herr Unterscharführer..." For det første sa man i tysk militært språk aldri "unnskyld", noe som forfatteren jo ville ha visst, om han hadde vært tysk soldat. Likeledes vet han merkelig nok ikke at "Herr" foran tittel var forbudt i Waffen-SS.

På samme side nevner han SS-Sturmbannführer Richard Schulze som skolens sjef. I virkeligheten var skolesjefen dengang SS-Oberführer Klingemann, som senere var sjef for det avsnittet ved Leningradfronten hvor den norske og den nederlandske legion kjempet. Han kom senere (1942) tilbake til Tölz som sjef.

SS-Sturmbannführer Richard Schulze, født 2.10.14, var første gang på Tölz som hjelpelærer i studieøyemed 1943-44. Han ble etter forskjellige frontinnsatser sjef på skolen fra januar til mars 1945. Hans rettslige forklaring for Nürnbergdomstolen om sin forbindelse med Tölz har undertegnede.

SS-slagordet er galt gjengitt av forfatteren. Det skal hete: "Meine Ehre heisst Treue".

På s. 95 tillater forfatteren seg å dikte opp et tysk kommando-

ord for "På aksel gevær!" Det het i virkeligheten "Das Gewehr - über!"

Forfatterens skildring på s.96-97 av tatoeringen er altfor dramatisk og dessuten feilaktig. Det hele var i virkeligheten unnagjort på samme tid som en pirquetprove, stående i rekke. Bokstavene var ikke gotiske, men latinske, f.eks. A.

Nærbilledet av Himmler, s. 98, er nok dessverre fri diktning. Hans opptreden var tvertimot rolig og vennlig ved slike anledninger.

S.100, april 1941: Divisjon "Das Reich" ble opprettet i 1939, ikke i 1941 som forfatteren påstår.

Det var ingen tyske tropper hos italienerne i Hellas før april 1941.

Tchaikas og SB2 er ukjente begreper for soldater fra østfronten.

På s.102 dikter forfatteren en ny SS-marsj. Den forekommer ikke i SS-Liederbuch eller andre tyske sangbøker, men er sannsynligvis et sammenkok av tilfeldige begynnelsesstrofer til andre sanger.

Del II, Ved middagstid, s. 102. Von Manstein var ikke, som forfatteren mener, sjef for sydhæren. Det var von Rundstedt. På s.103 påstår forfatteren at han kom til Rgt. Nordlands stab som "Amtsgehilfe Stabsführer". For det første er titelen "Amtsgehilfe" osv. meningsløs. Uttrykket er dårlig tysk og helt ukjent i militær terminologi. En uerfaren kadett kunne ikke komme til en regimantstab. Ennu verre er at kameratene Fritz og Karl angivelig blir tildelt kommandostillinger i en panserenhet. Det var umulig uten forutgående spesialutdanning.

For det annet unngår han gjennom hele boken å nevne regiment-sjefens navn. Regimentsjef var i virkeligheten SS-Standartenführer, senere SS-Gruppenführer von Scholz, kalt "der alte Fritz", kjent i hele Waffen-SS som en ualminnelig dyktig og modig offiser. Han overtok senere SS-Panzer Grenadierdivision Nordland og falt i Kurland 1944.

Beskrivelsen av regimentets sammensetning er vill fantasi. Slik så den i virkeligheten ut:

SS-Schützenregiment Nordland (motorisert)

a) Reg.stab (kommandoapparatets førere)

Reg.stabskompani = (1 sambandstropp
(1 panserjegertropp
(1 motorsykkeltropp

b) 3 bataljoner à 4 kompanier, hvorav 1 tungt
kompani = (1 bombekastertropp
(1 lett panserverntropp
(lette infanterikanoner

c) 3 støttekompanier = 1 kp. tunge inf.kanoner
1 " lette luftvernkanoner
1 " stormpionerer.

Regimentet hadde ikke panser, artilleri, panservern eller sanitetsenheter. Panser av type I og II var allerede dengang utrangert. Pansret infanteri ble først oppsatt i 1943.

Den på s. 103, 104 og 105 skildrede konferanse hos regimentsjefen er fri diktning. Han sammenkalte naturligvis ikke hele regimentets offisers- og underoffiserskorps til noe slikt masse møte.

Angrepsretningen var ikke Rava Ruska - Kremenetz - Nevieskaja (det siste navn er oppdiktet), men Wikings ordre var i virkeligheten: Angrip over Rava Ruska, drei mot syd retning Lemberg (Lvov) - Zlotschow og søk føling med 9. panserdivisjon fra XIV. panserkorps som støter frem mot Tarnopol.

Sitatene fra Hitlers dagsbefaling til soldatene på østfronten (22. juni) og fra OKW's direktiver er vill fantasi!

1. bataljon rgt. Nordland (sjef SS-Sturmabführer Polewacs) med det tildelte 8.batt/SS A.R.5, gikk over demarkasjonslinjen ved Belzec kl. 7 morgen den 30. juni, ikke ved det oppdiktede Newieska den 29. Der var ingen artilleriforberedelse og overgangen foregikk uten kamp. Wiking var nemlig reserve.

Forfatteren har på s.107 kalt byen Wisnia en ruinhop. Påstanden er tvilsom, særlig når man betenker at byen lå langt utenfor rgt. Nordlands rute. Det var dengang ingen tegn til "den brente jords taktikk" som forfatteren nevner, landet var faktisk uskadd.

På s.108 får vi en dramatisk og høyst umilitær skildring av en kamp. For det første var ikke Wiking i kamp før ved Zlotschow den 2. juli (etter Lemberg), hvor rgt. Westland under SS-Standartenführer Wäckerle fanget opp et angrep fra 32. Røde Skytterdivisjon, gikk til motangrep og åpnet veien til Zlotschow. Wäckerle falt her som første og eneste hittil fra div. Wiking.

Ellers får vi her lese visvas om eksplosivkuler i maskinpistolmagasiner, pinner til tenning i håndgranater (skafthåndgranat 08/15 hadde snorutløser, likeledes egghåndgranat 40). Forfatteren befinner seg på s.110 plutselig vestsydvest for Lemberg. I virkeligheten marsjerte Wiking da med alle enheter i kolonne mot Lemberg fra nordvest. Marsjruten var: Rava Ruska - Magierov - Zolkov - Lemberg. Gjennom sistnevnte den 1. juli.

Ellers utruster forfatteren rgt. Westland med panservogner, hva det som skytterregiment ikke hadde.

På s.111 forsyner han dessuten de russiske veier med asfalt, hvilket er en god tanke, men iallfall for denne landsdelens vedkommende uefterrettelig. På s. 112 fabler han om "lettekompani Jena" og "tung skvadron Herzog". Fantasier.

Likeledes tildeler han den oppdiktede nederlandske offiser van Kolden jernkorsets ridderkors. Til det er å si at den første nederlenderen som fikk ridderkorset var en SS-Rottenführer (korporal) Mooyman for innsats som panservern-kanonér på Leningradfronten i 1943.

På s.115 fabulerer forfatteren om en Untersturmführer Scholzberg som kommanderer "lette kompani av pansergrenaderer", og finner

videre opp noe han kaller "12 mm Vorosjilov maskingevær" som han erstatter deres Maxim-mitraljøse kal. 7,9 med. På s.118 kaller han kolchos (kollektivbruk) for offentlig bygning.

På s.119 lar han en menig stå i givakt under strid! Det forekom overhodet ikke hos tyske tropper i felt.

Noen underoffiser ved navn Libesis fantes ikke i 1. bataljon rgt. Nordland.

På s.121 siterer han sangen "Lily Marlene" og kan ikke riktig teksten på denne populære sang, vet heller ikke at den kom først om høsten 1941.

"Sturmbannführer Deurne" er fri diktning. Likeledes at rgt. Nordland (Wiking) tok Dubno etter en fryktelig kamp. Ingen fra Wiking var der.

Forfatteren hopper elegant bukk over III bat. Nordlands første kamp mot sterke russiske panseravdelinger den 3. juli, hvor russerne mistet 40 panservogner. Likeledes glemmer han angrep mot og overgang over Slutsch den 6. juli.

Derimot forteller han s.123 om nye beltebiler med 50 cm kanoner. Vill fantasi! Kommandoen "Verband! Kampf!" er like klønet som den er oppdiktet. Det samme gjelder nesten alle tyske ordrer, kommandoer og uttrykk i boken.

Han skildrer videre på s.125 byen Sjitomir som bare ruiner. Forfatteren kan aldri ha vært i den byen. Der var spor etter kamp, men ikke mere.

Bjelaja Tserkva ble erobret den 15. juli og ikke den 6. august som "Neumann" forteller (s.126).

Den 8. august vil forfatteren delta i slaget ved Uman. På den tiden var slaget over og Wiking nådde Dnjepr.

Han unnlater å nevne Luka, Taratscha, Boguslav som betydde særdeles kritiske og harde kamper for rgt. Nordland og hele div. Wiking. Og hvor blir det av skildringen av kampen om Smela?

På s.127 later han ikke til å vite at alle biler var forsynt med et hvit malt hakekors oppå kjøleren som kjenningstegn for egne fly, og fabler om å bære hakekorsflagg foran kolonnen. Hva forfatteren på s.128 har å gjøre i Novo-Ukrainsk den 10. august, mens hele rgt. Nordland ellers befinner seg i Tsjigrin, må gudene vite. Hans likhaug-fortelling viser tydelig at han ikke har anelse om hvordan krig er eller arter seg.

Forfatteren lar Wiking nå Dnjepr den 22. august. Dnjepr ble som sagt nådd den 8. august. Han beskriver været som regnvær (22/8). Det var i virkeligheten strålende sol den dagen!

Så kommer på s.130 en dramatisk skildring av overgangen over Dnjepr ved Dnjepropetrovsk. Han tidfester den i sin "dagbok" til 24. august. Derefter forteller han om selve angrepet og at pionerene slår pongtongbro over elven, og hvordan "armadaen av tanks", fulgt av rgt. Nordland, krysser elven på denne.

"Resten er bare en opprenskingsaksjon blant isolerte fiendtlige motstandsgrupper", for å sitere ordrett. Sannheten ser slik ut: Den 20. august brøt III. panserkorps gjennom de russiske stillinger på vestsiden av Dnjepr og satte overraskende over elven med stormbåter, bet seg fast og dannet et lite brohode på østsiden. Det var infanteri og pionerer fra 198. og 60. infanteridivisjon, ingen tunge våpen.

Wiking befant seg ennå på marsj mot byen fra Dnjeprodgersjinsk. Natt til 1. september satte rgt. Nordland over i stormbåter og pongtongferjer som forsterkninger for Wehrmachtroppene. Om kvelden den 1. gikk 8. batteri SS-AR 5 over elven i ferjer og gikk i stilling i brennpunktet (bak reg. Nordland). Det ble om morgenen den 2. sept. etterfulgt av hele resten av SS-AR 5. Dette var de første tunge våpen på østsiden. Forsyninger ble nu ført over elven av en bærerkolonne på en smal klopp langs den ødelagt jernbanebroen.

Den russiske motstand var voldsom. Nesten ubrutt russisk tromme- og sperreild, foruten sterke fly- og infanteriangrep gjorde stillingen i brohodet vanskelig. Den 7. var hele div. Wiking kommet over på ferjer og "Flossboote". Stillingen ble reorganisert og den 9. sept. angrep rgt. Germania og Westland (bl.a. understøttet av artilleri fra det italienske korps "Messe"), tok Kamenke og 5000 fanger og utvidet brohodet. Det endelige angrep som sprengte russernes ring, begynte med italiensk angrep på vestre fløy den 26. sept. De kjørte seg fast. Rgt. Germania kom til unnsetning, vant terreng og oppnådde kontakt med XIV. panserkorps ved Novo Moskovsk. Byen Novo Georgievsk, som forfatteren nevner, ligger langt fra dette området, så beskrivelsen av den er nok preget av hans fantasi.

Von Stülpnagel førte ingen kommando her. Kommandoen over III. panserkorps, som Wiking sto under, hadde General der Kavallerie von Mackensen, og over XIV. panserkorps som Wiking også ble avgitt til, General der Infanterie Gustav von Wietesheim (s.133).

I mellomtiden var I. bat. Nordland blitt trukket ut av brohodet og sendt nordvestover til Kremetsjug. Den sluttet seg der til XIV. panserkorps, gikk over Dnjepr og svingte ned mot Novo Moskovsk, hvor den igjen ble forenet med resten av Wiking.

Det er eiendommelig at forfatteren ikke nevner angrepet på Pavlograd den 3. oktober. Støtet ble jo ført av I. bat. med 1. og 2. kompani i spissen. Bataljonen gikk over pansergraven rundt byen etter hard strid. 1. kp. mistet 34 mann, 2.kp. 26 mann, av en kompanistyrke på ca. 90, den dagen.

Det nu følgende avsnitt, s.134, i boken datert den 23. sept., bør betraktes særlig nøye.

Divisjon Wiking er nå angivelig brutt ut av brohodet, har tatt "ruinen" Novo Georgievsk og skulle da være på marsj østover. I virkeligheten befinner divisjonen seg da med alle enheter i brohodet i ferd med å forberede utbruddet.

I boken får rgt. Nordland angivelig melding om røde partisaner i "Gradizk-skogen" ved "Karasnaja". Begge disse navn er oppdiktet.

Følgelig får van Kolden ordre om å renske opp. Vi blir da nærmere presentert for Unterscharführer Diekener og korporal (?) Libesis. (disse navn har ikke forekommet i I. bat. Nordland.) "Libesis" er dessuten utstyrt med "SS-sølv rune", en for alle østfrontsoldater ukjent utmerkelse. Merkelig nok kjører van Kolden tilbake over Dnjepr for å nå det angitte partisanområde. I det hele tatt en merkelig anvendelse av felttropper. Det opptrådte vel neppe partisaner før stillingskrigen vinteren 1941-42, og da langt bak fronten.

I den allierte krigsforbryterdomstol i Nürnberg ble SS-Obergruppenführer Felix Steiner, Wikings første sjef, og hans etterfølger SS-Obergruppenführer Herberth Gille, stilt for retten som høyere offiserer i Waffen-SS. Begge, og med dem divisjon Wiking, ble frikjent for enhver folkerettsstridig handling under krigen. Det ble ikke påvist tilfelle av terror eller mishandling av sivilbefolkning, ^{5 eller} krigshandlinger i strid med Landkrigsartiklene. Selv om de i boken nevnte hendelser er oppdiktet, kunne det jo ha hendt noe lignende, men slikt er ikke påvist hverken av russere eller andre for Wikings vedkommende.

Vi kommer så på s.146, 10. kapittel, til noen betraktninger om den alminnelige situasjon på østfronten.

Forfatteren oppgir at han er i stilling ved Kalmius, "et sted mellom Stalino og sjøen". Det hele vitner om en som ved hjelp av sin fantasi vil skildre vinteren 1941-42 slik han kan tenke seg den.

Hvis han hadde vært med div. Wiking den gang, hadde forfatterens fortelling måttet bære preg av en avgjørende begivenhet, nemlig det første tilbaketog, som utsatte divisjonen for de aller største påkjenninger. I rammen av XIV. panserkorps gikk Wiking over Krynkha ved Godolajevka, med XLIX. Gebirgskorps på venstre fløy og 16. panserdiv. på høyre, og støtte frem mot Schachty. Fjelltroppene ble hengende etter og Wikings front strakte seg for mye ut. Rgt. Westland var satt inn lenger sør, rgt. Germania var bundet av sterke røde styrker ved Astachovo, hvorved presset fra 5 russiske divisjoner (96.div., 253.div., 56.kav. div., 51.div. og 295.div.) måtte oppfanges av rgt. Nordland og III/SS-AR 5 alene. Presset begynte med overraskende infanteriangrep og fulgtes av voldsomme ildoverfall fra artilleri og stalinorgler den 19. november.

1. panserarmé trakk seg da under seige oppholdende kamper tilbake til Mius, ikke til Kalmius, og grov seg ned.

Dette nevnes såvidt utførlig fordi det tilsynelatende ikke har gjort noe som helst inntrykk på forfatteren. Han ville, som alle "nordlendinger" ha husket navnene Balabanov eller Grüntal - Liebental til sin dødsdag, hvor rgt. Nordlands infanteri sloss med buntladninger og tallerkenminer mot russiske tanks, mens det tyske PAK var virkningsløst mot de nye russiske T34. Og stalinorglenes premiere på slagmarken i disse kampene.

Efter tomt alminnelig snakk om situasjonen på midt- og nordavsnittet slutter forfatteren med å si: "I vår sektor går det an å utholde lidelsene." ... "Kulden er til å holde ut." Sannheten er: Forpleiningen var dengang $\frac{1}{2}$ l. hirsesuppe og 100 g brød

om dagen. Temperaturen var nede i $\div 52^{\circ}\text{C}$. Vinterutrustning manglet. Soldatene grov seg ned i frossen jord under voldsomme angrep fra russerne.

Den 19. januar 1942 blir forfatteren angivelig forfremmet til SS-Untersturmführer. Det var svært lang tid etter krigsskolen. En Oberjunker fra juni 41 ville forlengst ha vært Ustuf, hvis han var brukbar. Hvis ikke ville han ha blitt fratatt junker-titelen og fått beholde grad som SS-Hauptscharführer.

Han får også angivelig Jernkorset av første klasse for kamper ved "Skosyrskaja-broen". Den er helt ukjent for alle Nordlandmenn. Likeledes er "Ljaznoje" et fantasinavn helt ukjent for tidligere Wikingere. Nordland befant seg i januar 1942 på Wikings nordfløy i Kutsjerovo ved Mius.

Forfatteren er fullstendig ukjent med forpleiningsforholdene. Han fantaserer om gjedde fra Don (ennu på russiske hender) og kaspisk kaviar. Foruten rikelig med vin og brennevin. Selv en general hadde ikke slik forpleining ved Mius-fronten. Se ellers ovenfor.

Så følger en lang, fantasifull harang om partisanene i Odessa. Ingen av mine kilder har noengang hørt historien.

Det er en ting som er påfallende i boken: De russiske navn, ord og uttrykk er selsomt fordreiet. Uttrykk som var gjengse både hos russerne og tyskerne savnes. Ukjente ord og uttrykk dukker opp, men på mer eller mindre hjelpeløst russisk og med en selsom ortografi. F.eks. ordet "Aktiabar" som skal bety oktober og på russisk skrives Oktjaber.

På s.157 gjør forfatteren seg skyldig i en feil med hensyn til datoen. Den 6. mars er det ifølge ham snesmelting. I virkeligheten var det full snestorm den 6. og 7. mars.

Beskrivelsen av SS-Obergruppenführer Gille kan være hentet fra et fotografi. Forfatteren synes ikke å vite at Gille dengang bare var SS-Oberführer. Han hadde nok dengang Jernkorsets ridderkors, men ikke med sverd og briljanter. Det fikk han først i 1944. Merkelig er det også når forfatteren sier at Gille tilhører Führungshauptamts stab. Han burde vite at Gille var sjef for Wikings artilleriregiment og hadde vært det hele tiden.

Ordener ble forøvrig aldri båret utenpå kappen.

På s.159-163 har vi igjen en skrekkscene. Forfatteren beklager at han ikke kan legge seg imellom da "van Kolden" slår løs på en vergeløs kvinne. Sannheten er at forfatteren og "van Kolden" ville blitt slept for krigsrett for den scenen, hvis den hadde vært sann, ifølge den militære straffelov (Mob.Db.O).

Hauptscharführer Redi er et oppdiktet navn. Stedet Lubljasja likeså.

Kapitel 11, Fremrykning sydover. Forfatteren åpner her med en merkelig versjon av det annet angrep på Rostov. Etter å ha skildret panserfolkenes problemer (for tunge tanks som følge av for mye stål) forteller han at de har fått Tiger-tanks. I virkelig-

heten dukket Tigeren først opp i 1943. Forfatteren er så i stilling fra den 24. juli ved Taganrog og slår tilbake bølge på bølge av russiske angripere. Det er, sier han, første gang de er blitt tvunget til å grave seg ned. Til slutt er likhaugene øyensynlig for store og russerne utslitt av å dø. Så går Wikingssoldatene til angrep og rydder opp bl.a. "med våre uvurderlige SS-dolker".

I virkeligheten hendte følgende: Den 19. juli brøt LVII. panserkorps (13. panserdiv. og SS-pansergrenaderdiv. Wiking) overraskende gjennom de russiske vinterstillinger ved Taganrog. 13. panserdivisjon var i teten med Wiking i køen. Det gikk i ett kjørtøy over den russiske pansergraven ved Rostov, gjennom russernes 3 forsvarsstillinger og inn i byen den 23. Rostov var nærmest uskadd. En dristig kompanisjef fra rgt. Brandenburg (Wehrmacht) tok overraskende Don-brøen og åpnet dermed veien sydover.

Russernes motstand var hårdnakket, men helt defensiv. Om de "uvurderlige SS-dolkene" er å si at offiserene hadde dolker som prydvåpen til permisjonsuniform på samme måte som andre (hær, luftvåpen, marine). Den norske marine hadde slike før krigen. Dolken ble selvfølgelig aldri brukt i kamp.

I. bataljon Nordland deltok ikke i fektningene foran eller i Rostov, men hadde bare sikringsoppgaver ved pansergraven og på flyplassen.

Hele kampskildringen fra Rostov er oppspinn. Likeledes det finske navnet Ulkijaj.

Å berette om dolker som rydder opp, eller tanks som støter gjennom fabrikkvegger med 50 km fart, er jo tøv, men i tråd med hele resten av skildringen.

Den 1. august lar han Rostov falle. Bataisk, som ligger ca. 3 km fra Rostov, flytter forfatteren raskt noen mil vekk.

Det ble i virkeligheten ikke kjempet om denne forstaden.

Jëja-dalen (s.173) eksisterer ikke.

På s. 174 er SS-karene svartkledte. Dette er et ganske godt bevis for at forfatteren er helt utenfor. Waffen-SS bar feltgrå uniformer. På den tiden (sommer og høst 1942) bar de feltgrå bukser, brune underskjorter, kamuflasjekjoller og -luer. Hjelmenes hadde spraglet kamuflasjeovertrekk.

Fra s.174-184 beretter forfatteren om en ekspedisjon etter kosaker.

Følgende kan slås fast: Kritjarelsen eksisterer ikke. "Sturm-gummibrigade" er et begrep som er grepet ut av luften og fullstendig meningsløst. Som før fortalt sto tyske soldater aldri i givakt i felten. Yergoblyk-dalen er også ukjent. Forfatteren beskriver landskapet og påstår at det er bestrødd med store rullesten og stenblokker. I området rundt Kuban var landskapet i virkeligheten stenfritt.

Noen radiosender RF.107 fantes ikke. Derimot var troppene utrustet med Funkgerät D (Dora). Det burde jo forfatteren vite. Likeledes at en slik uansvarlig omgang med lommelykter som under de skildrede kamper ville ha bragt offiserene for krigsrett for udugelighet.

Påstanden på s.184 om at bestigningen av Elbrus kan sees av forfatteren i kikkert den 26. august er uefterrettelig. I.bat. Nordland lå da i Kabardinskaja ved Bjelaja, en sideelv til Laba. Dette var i Maikop-området. Et blikk på kartet sier resten.

"Van Kolden" faller angivelig i nærheten av Prokhladnenski. Stedet heter i virkeligheten Prochladny, men i det strøket var bataljonen dengang ikke.

Forfatteren, som fremdeles bærer sort uniform, sier at han nu har to sølvfirkanter på jakkeslaget. En Untersturmführer bar imidlertid 3 sølvfirkanter eller stjerner. 2 stjerner var Oberscharführer (sersjantgrad = Feldwebel). Forf. kjenner øyensynlig ikke gradtegnene bedre enn uniformene.

Det eneste som ellers er å si om forfatterens anførsler om Kaukasusfelttoget, er at dateringen er helt feilaktig, og at han glemmer et av de mest markante og blodige slag som Wiking deltok i, nemlig slaget om Malgobek, hvor divisjonen mistet 4000 mann.

Del III, Skumring. Her opptrer forfatteren igjen med fullstendig gale data. Han er stort sett en måned for tidlig ute. Det har således unngått hans oppmerksomhet at kommandøren for regiment Nordland, von Scholz, allerede ved Ordsjonikidze ble avkommandert til lettiske frivilligheter på nordfronten, og dessuten var forfremmet til generalmajor.

Likeledes tror han at general Steiner er reist til Charlottenburg (?), mens han i virkeligheten har fått kommandoen over III. panserkorps, som Wiking jo var en del av.

Den talen han på s.188-189 legger Gruppenführer Gille (forf. utnevner ham allerede til Obergruppenführer) i munnen, må vel nærmest betegnes som injurierende.

På ett område roter forfatteren svært meget. Det gjelder 1. og 2. kompani og deres sjefer. Han lar van Kolden delvis kommandere 1. og delvis a. kp. Selv utnevnes han angivelig til sjef for 2. kp.(s.184). Dette torde være en overdrivelse. I virkeligheten ble 1. kompani ført av Hauptsturmführer Eberhard fra felttogets begynnelse til Pavlograd. Han ble etterfulgt av Hauptsturmführer Brückner. I Kaukasus overtok Obersturmführer Toerner etter Brückner, som falt. 2 troppførere i 1. kp. var offiserer, nemlig Ustuf. Salger og Ustuf. Jensen (tysker). 3. troppfører var Oberscharführer Witmar, som senere utmerket seg særlig og ble nevnt i krigskommuniket. 2. kompani ble ført av Obersturmführer Kullmann, som ble såret den 17. november 1941. Han ble midlertidig etterfulgt av Obersturmführer Pessler. Så overtok - sommeren 1942 - Ostuf. Kühn. Denne førte kompaniet også ved Stalingrad. 3. kompani hadde ingen offiser ved navn Franz Hättenschwiller.

De følgende avsnitt er helt uten interesse. De er ikke overensstemmende med historiske fakta, heller ikke med de geografiske og tidsmessige.

Noen Sturmbannführer Stressling har ikke forekommet i rgt. Nordland. Overhodet fantes det ikke noen slik "kommissær"-stilling i regimentet. At SS-FHA lå i Charlottenburg er også uefterrettelig. Det lå i Berlin-Fürstenwalde og Berlin-Wilmersdorf.

På s.216 får vi vite at v. Paulus er utnevnt til Reichsmarschall. Det fantes i virkeligheten bare én i Tyskland med den titelen, nemlig Göring. Paulus ble utnevnt til Generalfeldmarschall. Opplysningen på s.217 om at Charkov ble gjenerobret av styrker fra Vlassov-armeen er grepet ut av luften. Det var I. panserkorps med divisjonene LAH, Totenkopf og Das Reich under ledelse av Generaloberst Hausser, som ledet operasjonene. Vlassov-armeen var knapt nok påtenkt den gangen. Kosakkenes første divisjon var i ferd med å organiseres på Truppenübungsplatz Mielau med Generalmajor v. Pannwitz som sjef.

På s.222 forteller forfatteren om noe han kaller feltrasjone-ringskort i hele ark. Noe slikt eksisterte ikke. Systemet for forpleiningen av soldatene på permisjon var et annet.

Likeledes finnes på s.225 noen unøyaktigheter som er avslørende. Her fortelles om: "det dobbelte jernkorset mitt, deltakermerkene fra forskjellige slag og SS-runen i sølv."

Han kan i høyden ha hatt deltakermedaljen "Winterschlacht im Osten 1941-42". Noe annet var ikke utdelt ved hans enhet. Jernkorset i "dobbelt" form fantes bare i miniatyr for sivil dress (EK II + EK I kombinert). SS-runen i sølv er rent oppspinn.

Avsnittet på s.233-234 om Tjerkassy er ikke riktig og utvilsomt ikke opplevet av forfatteren. Han sier at 3 kompanier av Wiking klarte å slå seg ut av ringen. Det er galt. Under Gilles personlige ledelse slo 35.000 mann seg i virkeligheten ut. Tapene var store, selv om "Neumann" overdriver, omtrent halvparten av dem som var innesluttet falt eller ble tatt til fange. Like uefterrettelig er beretningen om Kovel. Divisjon Wiking var i virkeligheten ikke i Kovel, men utenfor ringen. Bare Gille var i Kovel som "Kesselspezialist" for å lede forsvar og eventuelt utbrudd. For denne innsats fikk han jernkorsets ridderkors med ekeløv, sverd og briljanter.

Kampene i bokens Kovel-slag er uten sammenheng med virkeligheten. Taktikken har tross alt utviklet seg noe fra Napoleonskrigene. S.242 inneholder en beretning om Sovjetfly som spruter fosfor mot troppene. Forfatteren han sannsynligvis hørt om de britiske fosforbomber mot tyske byer og tror noe lignende ble brukt av fly i taktisk innsats.

S.249 utnevner forf. "Obergruppenführer Bach-Zelewski" til å forsvare Budapest sammen med "general von Friessner". Det er galt. Byen ble forsvart av General der Gebirgsjäger Pfeffer-Wildenbruch. Friessner var ikke i byen. Bach-Zelewski var med i Kovel, men ble avsatt som komplett udugelig.

Angrepet begynte ikke, som forf. hevder, den 22. desember, men i virkeligheten den 29. januar. Divisjonene Wiking og Totenkopf ble flyttet fra Modlin (ved Warszawa) etter ordre fra OKW den 24. desember for å unnsette det truede Budapest. De ankom til operasjonsområdet den 30. desember.

S.255 inneholder en pussig skildring av et russisk angrep med biler og panservogner, hvor russerne kjører frem til angrep med tente lyskastere. Enhver som har noenlunde militær erfaring må betegne denslags historier som tøv.

På s.268 kommer forfatteren med den eiendommelige opplysning at russerne har satt inn Mig- og Turbolev-fly. Som kjent var det ingen andre jetfly på vingene under siste verdenskrig enn tyske.

Forfatteren vil (s.269) gjerne gi inntrykk av at Waffen-SS mente wienernes frykt for russerne avgjorde kampen om denne by. Jeg vil påstå at dette aldri har vært trodd eller tenkt i Waffen-SS.

Legenden om østerrikske partisaner torde også være overdrevet.

Sluttbemerkninger

Gjennomgåelsen av denne boken har vært forstemmende lesning.

Like forstemmende er det å se hvor ukritisk den er blitt mottatt av presse og anmeldere, da den retter temmelig uhyrlige beskyldninger mot navngitte enheter i Waffen-SS og derigjennom mot deres soldater og befal.

Forfatteren gjør seg gjennom hele boken skyldig i en sammenblanding som han dessverre ikke er alene om, men som ikke desto mindre er alvorlig nok. Jeg sikter til hans sammenblanding av begrepene Waffen-SS, Allgemeine SS, Sicherheitsdienst og Gestapo. Skal man først skrive en bok om Waffen-SS og la skriftet gå for å være autentisk, er det vel en forutsetning at man har klar rede på disse begreper og hva de står for. Den samme feil begikk Nürnbergdomstolen i sin tid, da den summarisk dømte "SS" som en forbrytersk organisasjon, og her innbefattet Waffen-SS.

For de ca. 490.000 gjenlevende soldater fra Waffen-SS var dette katastrofalt.

Noen tall kan kanskje fortelle noe om disse troppers militære innsats:

Det samlede mannskapstall var ca. 900.000.

Antall falne 360.000.

Antall savnede 52.000.

Antall sårede vet jeg ikke, men at den alt overveiende masse av de overlevende er såret en eller flere ganger er temmelig sikkert.

Det skulle være klart at en våpengren med så store tap ikke kan være blitt anvendt som polititropper e.l., men tvertimot ble satt inn ved brennpunktene ved fronten.

Det er vel sannsynligvis bare ubåtvåpenet som hos tyskerne kan

oppvise større tapsprosent i siste krig.

Waffen-SS var en ren militær formasjon hvis oppgave på mange måter kan sammenlignes med englendernes kjente fallskjermbrigade, "brannvernsbrigaden". Enhetene sto under hærens overkommando. Himmler hadde ingen som helst innflytelse på deres anvendelse og innsats.

Deres utrustning og forsyninger skjedde gjennom de vanlige instanser for hæren.

Deres kommandører var på et par unntak nær tidligere Wehrmacht-offiserer eller offiserer hvis karriere var begynt i Waffen-SS. Av de to unntak jeg kjenner, var den ene egentlig politigeneral (Bach-Zelewski), han viste seg lite skikket i felt og ble erstattet. Den andre var Sepp Dietrich, en mann med stor personlig sjarm, personlig mot og en militær naturbegavelse. Hans opptreden falt aldri utenfor rammen av det man kan vente av en dyktig militær leder.

Jeg vil ellers, når det gjelder Waffen-SS, vise til en bok av den engelske forfatter Reitlinger: "The SS - Alibi of a Nation". Han har kanskje ikke helt klart sett hele problemkomplekset SS - Waffen-SS, men han representerer det eneste meg bekjente forsøk fra tidligere motstandere på å se det hele saklig og objektivt.

Den krigshistoriske avdeling ved den israelske armé avsluttet mai 1958 en rundspørring med et interessant resultat. Ca. 1000 militærsakkyndige, feltherrer, krigsskolelærere og veteraner fra nærsagt hele verden (bl.a. general Marshall, major Liddell Hart, general Koenig, Leon Uris og Herman Wouk) ble bl.a. spurt: Hvilken armé i siste krig betrakter De som den beste? Hvilke soldater holder De for taprest? Hvilke soldater var mest tilpasningsdyktige? Hvilke soldater viste størst personlig initiativ, vendighet og dyktighet i kamp? Hvilke formasjoner lå med hensyn til prestasjoner og kamperføring som de beste?

Svarene ble vurdert etter et poengsystem og listen over arméer så slik ut:

Den tyske armé	93 poeng
Den japanske "	86 "
Den røde "	83 "
Den finske "	79 "
Den polske "	71 "
Den britiske "	62 "
Den amerikanske "	55 "
Den franske "	39 "
Den italienske "	32 "

Som militære elite-enheter i 2. verdenskrig ble følgende satt opp: US-Marinetropper, Waffen-SS, britiske kommandotropper, Fremmedlegionen og den russiske arbeidermilits.

Oslo

K. Brunæs.

(Ole Kristian Brunæs)